

Undersøgelser at foretage og forskjellige Forhandlinger at føre, før Sagen kunde siges at være moden til at bringes for Rigsdagen. — Kommissionens Indstilling gaar ud paa, at der ikke blot skulde tilveiebringes et nyt stort Frilagerlokale paa eller ved Kjøbenhavns Toldbod, men at man ogsaa skulde stræbe hen til at faae tilveiebragt et Stykke Frihavn her ved Kjøbenhavn. Denne sidste Del af Indstillingen er jeg ikke istand til at bringe i Forslag for Dieblisset; thi det forekommer mig givet, at en Frihavn her kun vilde kunne tilveiebringes i Forbindelse med den meget omtalte, meget omdebatterede Udvidelse af Kjøbenhavns Havn nordpaa. Jeg har imidlertid al Grund til at antage, efter derom førte Forhandlinger, at Sværtsættelsen af Planen vil møde herebivillig Understøttelse fra Indenrigsministeriets og Havnevesenets Side, naar Tiden kommer. Foreløbig har jeg altsaa maattet indskrænke mig til at bringe Spørgsmaalet frem om Tilveiebringelse af udvidede Frilagerer her i Kjøbenhavn. Den af mig nævnte Kommission har med stor Styrke gjort gjældende, at, for at et saadant Frilager skal gjøre saa fuld Nytte, maa det være i umiddelbar Forbindelse med Toldboden, en Betragtning, som jeg fuldstændig deler. Men naar det er saa, og naar det tillige erindres, at Pladsen paa Toldboden nu er i den Grad benyttet, at der ikke kan asses noget Væsentligt til et saadant Formaal paa selve den Plads, vi nu have, er det jo givet, at det nye Frilager maatte tilveiebringes ved Erhvervelsen af Grund, stødende op til Toldbodpladsen. Som bekjendt, tillader Toldbodpladsens Beliggenhed jo kun Udvidelse i en eneste Retning, nemlig sydpaa, idet den paa de tre andre Sider er omgivet af Havnen og 2 Hovedgader, som ikke kunne undværes; men denne Udvidelse sydpaa har mødt en for mig uoverstigelig Vanskelighed, naar den skulde tilveiebringes ved privat Overenskomst, idet den Grund, som det laa nærmest for at søge erhvervet, tilhører et Fideikommiss, som ikke anser sig for berettiget til at afhænde Grunden, saa at altsaa Erhvervelsen af denne Grund kun vilde kunne ske ved Expropriation. En anden Del af det Terrain, der nødvendigvis maa benyttes, er en Gade, nemlig Ny Toldbodgade. Om Dispositioner over denne har der været ført Forhandlinger med Magistraten, og det synes ikke, at der fra den Side er uoverstigelige Vanskeligheder for ved Overenskomst at komme i Besiddelse af Gadeterrainet ved en Gadelægning. Før Planen er fuldstændig moden til endelig Afgjørelse, maatte der jo nødvendigvis foreligge Planer og Overflag over Udførelsen af Foretagendet, og til Grundlag for samme ønsker jeg at kunne indbyde til Konkurrence. Det er jo et Foretagende, som sjældnere kommer for, Tilveiebringelsen af et Frilagerapparat, og hvor man altsaa maa ønske at

have et saa rigt Udvalg mellem forskjellige Planer som muligt tilveiebragt. Men af den Grund, som jeg angav, nemlig at jeg ikke er vis paa eller rettere, at jeg veed, at man ikke uden en saadan Expropriationslov vil kunne komme i Besiddelse af ialtsald en væsentlig Del af det Terrain, der maa benyttes, har jeg ikke fundet det rigtigt at sride til at indbyde til Konkurrence om Indlevering af Planer og Overflag, førend jeg vidste, om ogsaa de Terrainer, paa hvilke Anlægget skulde finde Sted, kunne faaes, og, som angivet, ville de efter min Overbevisning kun kunne faaes ved en Expropriation. Derved er det forklaret, at dette Lovforslag ikke træder frem som det endelig afgjørende for selve Anlægget, men kun træder frem som et Lovforslag, der for det Første i Principet bestemmer, at et saadant Foretagende skal finde Sted og for det Andet stiller et forholdsvis mindre Beløb til min Disposition til at foretage de fuldstændige Undersøgelser, til at tilveiebringe Planer og Overflag, og endvidere fastsætter, at Expropriationstvang kan anvendes, naar Terrain ikke kan faaes ved mindelig Overenskomst, og at selve Foretagendet først vil finde sin endelige Bestemmelse, naar Medlerne dertil bevilges paa Finansloven. Ganske foreløbig kan jeg kun angive, at Bebyggelsen af et saa stort Terrain, som er anset for at være fornødent, omtrent en Fønde Land, maa antages at koste noget Saadant som omtrent 1,600,000 Kr. Foretagendets Gjennemførelse vil altsaa ikke blive meget billigt. Thi til denne ganske foreløbig anslaaede Anlægssum maa jo lægges den meget kostbare Erhvervelse af selve Grunden. Altsaa det hele Foretagende vil komme til at koste et temmelig betydeligt Beløb; men ligeoverfor dette maa det jo ogsaa gjøres gjældende, at Gjennemførelsen af Foretagendet ikke blot vil have en meget stor Betydning som fremmende Landets Omfætning, særlig med Udlandet men at Foretagendet ogsaa vil give en direkte Statsindtægt gennem Leie af Lokaler. Værdige Medlemmer af Finansudvalget eller ialtsald af tidligere Finansudvalg ville jo mindes, at Tilveiebringelse af eller rettere Udvidelse af Frilagerlokalerne paa Toldboden jævnlig have været bevilgede, men at der ogsaa ved Siden deraf har været gjort Rede for de meget betydelige Indtægter, som disse forholdsvis smaa Lokaler give. Jeg skal hermed ganske særlig anbefale dette Lovforslag til Thingets Beloville.

2den Viceformand (Høgsbrø):

Exemplarer af det saaledes fremsatte Lovforslag vilde blive ombelte.

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet fremsætter: